

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Opvs De Iudiciis Divinis, Qvae Devs In Hoc Mvndo Exercet

Accessit index concionatorius in omnes totius anni dies Dominicos &
Festos, ab ipso Auctore confectus

Stengel, Georg

Ingolstadii, 1651

8. Hercules Ferrariensis atroci injuria affectus, quàm magna cum laude &
vtilitate ignouerit?

urn:nbn:de:hbz:466:1-45699

iusse debetur confusio & contemptus, tibi autem laus, honor, & gloria. Et nisi me ad hoc preparauero, quod velim libenter ab omni creatura despici & relinqui, atq; penitus nihil videri, non possum interius pacificari, & stabiliri, nec spiritualiter illuminari, neque plenè tibi uniri. Quod si mirificè sibi hominum animos obstringit is, qui nouit iniurias sibi impactas tolerare, immò obliuisci, aut, quod maius est, etiam beneficijs compensare; quid apud patientiæ remuneratorem Deum merebitur, is, qui despectoribus, immò persecutoribus suis mala pro bonis reponit? Huic ergo tali merito ut occasio fiat, permittit diuina providentia, ut multi despiciantur, honoribus, dignitate, principatu exuantur. Cui rei confirmandæ inferam hîc siue fictum, siue verum, de Hercule Ferrariensi, exemplum, ea fide, qua ex Ioan. Baptistæ Gyraldi Cynthij Italico idiomate translatum à curioso ingenio accepi.

VIII.

Ioan. Baptista
Gyrald. Cyn-
thius Heca-
thomithorū
Decade 6.
Nouell. X.
Italica fol 95.
part. 2. Ve-
net. Anno
1584. apud
Fabium &
Augin. Zop-
pinos Fra-
nce.

Leonellus & Borſus Spurijs, legitimum filium Herculem Ferrariensem, Imperio ad se raptò, paternâ hæreditate spoliauerant: Noluit tamen ex hisce Borſus vxorem ducere, ne, uti animo destinauerat, natis sibi liberis, reddere principatum per vim ablatum Herculi non posset. Leonello vxor sua peperit filium Nicolaum, quem, cum ipse IX. dumtaxat annos imperiaſſet, cælibi Borſo fratri educandum moriens commendauit, ut, si ipse quoq; Borſus vita excederet, Nicolaus capeſſeret faſces, id quod sanè perfacile accidere poterat, si, ut Hercules, generosâ indole iam à puero vtilibus, honestis, ac nobilitante cum virtute coniunctis, strenuam operam nauare, uti decebat, voluiſſet. Nunc secutus perditæ luxu adolescentiæ mores, vanissimis, quin perniciosis deditus, gula dumtaxat, lusibus & amoribus obscœnis, iuuentæ florem indignissimè corrupit, cum aſotis sanguine, & viuendi ritu sibi coniunctis. Certè signum de se præbuit nullum, quod trahi posset in omen, præclarum illum aliquando, & patriæ commodum principem extitutum, cum in alia interim omnia ferretur Hercules, & pulcherrimâ contentione paulatim Heroum exempla imitatus ad celsissimæ dignitatis fastigium grassaretur. Hæc habebant sanè Borſum pessimè, verentem, ne à morte suâ intertrimentosâ Nicolai segnitie respublica grauissimè concuteretur: ac quamquam nihil inexpertum intentatumq; relinqueret, ut ad bonam frugem ex Fratris nepotem

nepotem extimularet, proposito, vt modò dixi, Hercule, & quæ incommoda consecutura essent, nî in alium migraret, hilum tamen eheu! non profecit, nec pilo ille melior se ipso est factus, ita prauæ eum sodalitatæ in sequiora abripiit commercium. Nempe communi vitio iuuentutis, quam illecebræ plerumq; à salutaribus maiorum monitis abducunt. Abijt ad plures tandem Borsus. Hercules verò, Deo Duce, virtute & fortunâ Comite, septus validâ clientum manu Ferrariam Princeps est ingressus, cùm Nicolaus rebus suis diffidens aliò abcessisset, serâ nimirum pœnitundine dementiam suam deplorans ac detestans, quâ benè nuper Patruo monenti non obsecundâisset, & quò tandem corruptela euasura esset, ferius expendisset. Hercule interim plausu publico triumphante, nisi, quòd cirratuli, qui incentiua vitiorum Nicolao subministrarunt, ægrescentibus animis gloriam eius spectare, & inuiti perferre cogebantur. Cæterùm, ad hoc potissimum cura & industria Herculis incubuit: vt nihil non iustè exequeretur & prudenter, vnde omnium sibi mentibus meritò obstrictis mirificè amari meruit & obseruari, vt calitum dono Patrem patriæ concessum publicâ contestatione confiterentur, quam quidè ille de se tam præclaram existimationem generosâ liberalitate, & heroicæ indolis magnitudine magnificè fouit, & conseruauit. Quæ cùm ita se haberent, Nicolaus, occurrentibus identidem Borsi salutaribus monitis, accedentibus stimulis ab matris suæ consanguineis, & iuuenum cohortationibus, qui ab Hercule licentiam suam compeisci concoquere non poterant, & verò sperabant, Nicolao Principe quiduis sibi impunè liciturum, ad arma capienda, & vi sibi principatum vendicandum, animum aduertit. Aliquando igitur, cùm per coniuratos didicisset Ferrariâ Herculem abesse, complures in ditione Mantuani Ducis naues milite complexit; & scœnum ijs vehi mentitus, secundo flumine in Pado Ferrariam festinatò deduxit, vsus præterea, ad hoc strategema, obscuræ noctis beneficio. Iamque appulsus ex 5000. quos secum habebat, prius quàm dilucularet, numerosam manum misit, quæ moenia Theobaldinæ Arcis pontem vbi infirmissima ea esse didicerat, perforingerent, vt succedentibus cæteris copijs liber pateret ingressus. Et sanè tam strenuè rem illi perfecerunt, vt decem vndecimq;

armati per ruinas ingredi non prohiberentur. Non defunt, qui aiunt, prodicione coniuratæ nobilitatis hanc muri stragem fuisse editam. Iamque diluculante paulatim cælo admissus totus exercitus producebatur in forum personante horribicâ vociferatione symbolo, ac belli tesserâ: *Vinat velum! pereat Hercules! & quot quot Herculei Adamantis factioni sunt addicti, pereant!* dici non potest quantum terroris ac consternationis ciuibus, nondum somno excusso, hæ feralium nouorum comminationes attulerint. Erat in vrbe fortè Sigismundus Hercules frater, quo cum concorditer hætenus vixerat. Hic percepto tumultu, fratris uxorem, filiumque cum permunitam semouisset in arcem, prosilijt in publicum: cumque, qui pro præsidio vrbi erant, milites partiumque Hercules ciues armatos contraxisset, infesto agmine procurrit in Nicolaum, & diuina Nemesis tyrannidem affectantem prosequente, in fugam factâ pugna multis interemptis coniecit. Cumque is e palude captus ad Bundenum retractus esset, sententiâ in ipsum, ceu perduellem, latâ vitam sceleratè perfido abrogauit.

Venit interim Ferrariam Hercules, cui vt Nicolai rebellio cordolium, ita fida & animosa Sigismundi fratris felicitas lætitiâ peperit, quâ quidem perfectum esset, vt illustrissima suæ familiæ metus & periculi omnis causa ab æmulis tolleretur. Ac quamquam non ignoraret, quot, quales, ac quanti improbos Nicolai conatus promouissent, id tamen sapienter sic dissimulauit, ac si de eis, ad se verbum nullum emanasset; quin iisdem ita se beneuolum, benignumque exhibuit, ac si in se non modò peccassent nihil, sed & meriti fuissent benè. Sciuerat nimirum, etiam Daudem ijs, qui regno eius obstiterant, aut insidiati fuerant, pro maleficio, beneficia reposuisse.

Erat ex eorum ordine, qui, quòd ad arduorum, & secretorum consiliorum consultationes admittuntur, *Oculi*, atque *Auru* magnatum appellitantur, hic cum Domini sui beneficentiam in hostes suos capere non posset, ratus nihil ipsi de eorum nominibus prorsus constare, volensque suis, & illius commodis inservire, dementi consilio, improba tamen industriâ, clam Hercule, anquirere in ciues cœpit, Ecqui eorum armorum societate vitæ Principis sui cum Nicolao insidias tendere non perhorruissent; ac depre-

hendit,

hendit, prope tertium quemque è nobilioribus adolescentibus
affinem esse tam nefariæ prodicionis. Horum omnium syllabum
cùm confecisset, ipsis nascentis Christi ferijs, felicia ineuntis lu-
cis auspicia Principi apprecaturus, (*Bonum manè* Lombardi vo-
cant) hilarus in aulam se contulit, atque vbi admissus est ad Her-
culem, exporrectâ fronte gestiens, fert quidem, aiebat, antiquus
mos, vti clientibus suis magnates *Bonum manè*, seu Xenia imper-
tiant. Ego verò vertam equidem nunc stylum, & te lautijs, atque
apprimè faustis, Domine, beabo. Hercules, qui alia omnia di-
curum puraret, quàm quæ in medium erat allaturus (nempe
quem non par erat sollicitâ exploratione angi, vt ea inuestigaret,
quæ benigni principis prudentia, quòd id ita boni publici ratio-
nes exposcerent, sepulta penitus voluit, & ex hominum memo-
riâ deleta) Hercules, inquam, Ecquem igitur tam faustum adfer-
ret nuncium, disertius iussit explicare, cùm hic sapientum octauus,
Enimuerò habebis, excepit, ex me, quod cùm iuuerit te multis alijs
de causis, tum ab hostium tuorum te metu liberabit. En tibi syl-
labum sedulitate mea, quoad eius fieri potuit, maximâ confectum,
in quem nominatim retuli eos omnes, qui fide, & iureiurando,
quo tibi adstricti iure fuerant, insuper habitis, cum Nicolao con-
spirantes, per summum nefas, arma corripere in excidium tuum,
ac tuorum non cohorrerunt, & id hactenus tulère impunè: cùm
ergo quadringentos excedant, & vti ego quidem calculum posui,
bona eorum auri myriadem superent, si ijs, vt merentur, contru-
cidatis in fiscum ea retuleris, vides ipse quanto ærarium tuum lo-
cupletius sis redditurus. Hercules animo haud parùm commotus,
quòd, qui apud se iustitiæ conseruandæ, pacisq; ac concordia stabi-
liendæ stipendia mereret, tam acerbi funestique consilij sibi esset
auctor, vnde tot nobilissimis adolescentibus, eâ quidem ætate væ-
cordibus, sine missione mittendus esset sanguis, quo innumeri in-
nocentes multis ijs titulis deuincti, ægrescentem darentur in lu-
ctum. Statuit igitur vt nemini non constaret de generosissimi ani-
mi sui magnitudine, ita fontes plectere, vt supplicium omne intra
verecundiam consisteret. Accepit itaq; codicillum, & priusquã
inspexisset, Hoscè, inquiebat, meo imperio omnes carnificis fer-
ro perire fasque piumq; arbitraris? Fasque piumq; est ò princeps,

subiecit alter, ut qui pessimè fecere pereant non minùs pessimè. Ergo & mihi fedet, ait Hercules, hos omnes tolli è medio cum bonis suis; simul illectum nomenclatorem in propter ardentem, focum coniecit, moriantur ergo hi, inquam, cum omnibus bonis suis huic pytacio inscriptis: Et cum eis comburatur memoria eorum omnium, quæ animo apud se contra me agitarunt, quæ linguâ, manuq; peccarunt. O facinus illustrissimum, summoque dignum Principe! quod sceptris, & regum aureis coronis inscribatur, ut maximi quique dynastæ intelligant, non vindictâ, non honoris sui læsi memoriâ, sed solâ se clementiâ ad immortalis Dei Maiestatem æternabili gloriâ subleuari.

Attonitus insolentiâ spectaculi delator, & qui igitur tutò prouides, ait, ô Princeps, inter tot cõiuratos in caput tuû hostes! Quid aureos hos montes Gazophylacio tuo inferre superfedere, cogitas, quos citra iniuriam tutè tibi potes vendicare? Et potius tu hoc optare, suscepit Hercules, ut, me Duce, tot, ac tanti parentes, fratres, sorores, innumerique consanguinei, qui omnes mei eiues sunt, in summum luctum ac calamitatem adducantur, si penas mihi coniurati pendant? procul abest hæc Tyrannis ab Hercules indole: proin sic habeas velim, nolle me, ut aduersarij mei occidantur, & bonis excutiantur; sed ut tranquilli alacresque & sibi imperari, & erroris aduersum me veniam obtigisse gaudeant facultatumque suarum copiâ beati, se amicos mihi plaudant iucundam vitam ducere. Nam quod ad bona ipsorum attinet, eas ego haud minùs in meis numero, cum sint ciuium meorum, ac si in ærarij domestici arculis conclusa possiderem.

Et quia malo abijs considerari atque expendi, quid sint meriti, & quàm iure in eos ego potuerim seuerè animaduertens lege agere, quàm ut reapse vindictam experiantur; itemque cum ipsi inhumane feritatis suæ barbariem perspexerint, nec possint non ac debeant confiteri, Patrem me Patriæ vindictam exercere non uisisse; iam nunc tibi interminor, capite te licturum, si verbum super his ampliùs effutieris; viuasque contentus *Hoc bono manet*, quod attulisti, quod profectò candido notandum arbitror calculo, cum facultatem eo præbueris, eorum extinguendi nomina, quos tu in aduersaria hæc tua velut hostes meos coniecisti. Et ut
æternum

æternum nulla amplius apud posteros superet memoria, volo, imperoque tibi, ut siquid domi superest chartularum, quo propagari tragediæ, quâ perfuncti sumus feliciter, possit catastrophe, id omne actutum flammis, si tua tibi salus cordi est, aboleas: Ac caue deinceps interpellandum me putes, nisi si quæ suggeres, quæ cum civium meorum commodis coniuncta fuerint, quæque à te ad me delata esse sibi iucunda ac grata existere gratulabundi contestentur. His dictis exautoratum officio à se dimisit, spe suâ nimio pere falsum, quâ, ut vultures prædæ partem captant ex cadaueribus, confidebat si peremptorum bona fisco addixisset princeps, non contemnendâ eorum parte se quoque aspersum iri. Plerumque enim spe aliqua lactantur delatores. At verò vbi per urbem increbuit pulcherrimum istud Principis facinus, adeò reorum animos, qui vel suâ sententia capite se plectendos negare non poterant, inexpectata clementia permouit, ut neminiam quàm Herculi vellent meliùs, atque adeò parum se gratos, & obsequiosos interpretarentur futuros, si vel sanguinem in eius gratiam profunderè non dubitarent. Quòd si dux se pestilentis illius suffurronis hortatibus ad sævitiem fuisset exacerbari, quâ re nisi lugubri ululatu, auersis à se cæterorum mentibus & sexcentis alijs urbem calamitatibus impleuisset? cum nunc vniuersos summam dederit in lætitiã, benevolentiam sibi adiunxerit singulari, ut eum vnicè diligerent, & inconuulsam præstarent fidem, nec Herculi modò Patri obtingeret hæc felicitas, sed in nepotibus quoque hodie perseveret, ac perennet.

Hunc patientia, mansuetudo, & clementia fructum protulit apud mortales, ut non tantum Herculis nomine dignus esset Princeps, qui hæreditate, patriaque sede & dignitate, per summam iniuriam priuatus, ac postea etiam armis appetitus, veniam dedit rebellibus; sed etiam mirè sibi omnium animos conciliaret, atque ex hostibus amicos, ex seditiosis pacatos, ex immorigeris homines frugi, & quales esse oportet ciues, faceret. Numquam ita floruisse, si de honore, deque potestate deiectus non fuisset. Ut iliter iactatus est, ut per magna pericula perueniret ad magnam securitatem. Longè autem maior securitas fuit alterius, de quo Anastasius Episcopus Antiocheus cognomento Sinaita in oratione

IX.

tione